เอกสารแจกฟรี
ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 มีนาคม 2560

DDC WATCH
จับตาโรคและภัยสุขภาพ

วัณโรค

รู้เร็ว รักษาหาย ไม่แพร่กระจาย

24 มีนาคม วันวัณโรคสากล

ไทยเป็น 1 ใน 14 ประเทศ
ที่มีปัญหาวัณโรครุนแรงระดับโลก
(ปี พ.ศ. 2558 องค์การอนามัยโลก)

คาดการณ์ผู้ป่วยรายใหม่ต่อปีในประเทศไทย

ป่วย **1.2** แสนราย

ตาย **8,400** ราย

ค่ายาต่อรายดื้อยารุนแรง
฿1.2ล้านบาท

ผู้ติดเชื้อวัณโรค **10 คน**
มีเพียง **1 คนป่วยเป็นวัณโรค**
และสามารถแพร่โรคได้

- ปี พ.ศ. 2558 ทั่วโลกพบว่า**วัณโรคยังเป็นโรคติดเชื้อที่เป็นสาเหตุการตายอันดับ 1** สูงกว่าโรคเอดส์
- ประเทศไทยมี**อัตราป่วยวัณโรครายใหม่**สูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลก **1.3 เท่า**
- พบเชื้อ *Mycobacterium tuberculosis* **มากที่สุด**
- ผู้ป่วยวัณโรคเกินกว่าครึ่งหนึ่ง**ไม่มีอาการหรือมีอาการเล็กน้อย**
- **"ค้นให้พบ จบด้วยหาย"** เร่งรัดค้นหาผู้ที่มีอาการเข้าได้กับวัณโรค และรักษาผู้ป่วยวัณโรคทุกรายให้หายขาด โดยประชาชน**สามารถประเมินตนเองและคัดกรองวัณโรคเบื้องต้นได้** ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรควัณโรค**ลดการรังเกียจตีตรา**

ทั่วโลก

องค์การอนามัยโลกได้จัดกลุ่มประเทศที่มีภาระวัณโรคสูง (High Burden Country Lists) เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) มีภาระโรควัณโรคสูง (TB)
2) มีภาระวัณโรคที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวีสูง (TB/HIV)
3) มีวัณโรคดื้อยาหลายขนานสูง (MDR-TB)

ประเทศไทย **เป็น 1 ใน 14 ประเทศ** ที่มีปัญหาวัณโรคสูงทั้ง 3 กลุ่ม

องค์การอนามัยโลกประกาศยุทธศาสตร์ยุติวัณโรค (The End TB Strategy) มีเป้าหมายลดอัตราป่วยวัณโรครายใหม่**เหลือ 20 รายและ 10 ราย** ต่อประชากรแสนคน ในปี พ.ศ. 2573 และ 2578 ตามลำดับ

ผู้สูงอายุมีความเสี่ยงสูงต่อการป่วยวัณโรค

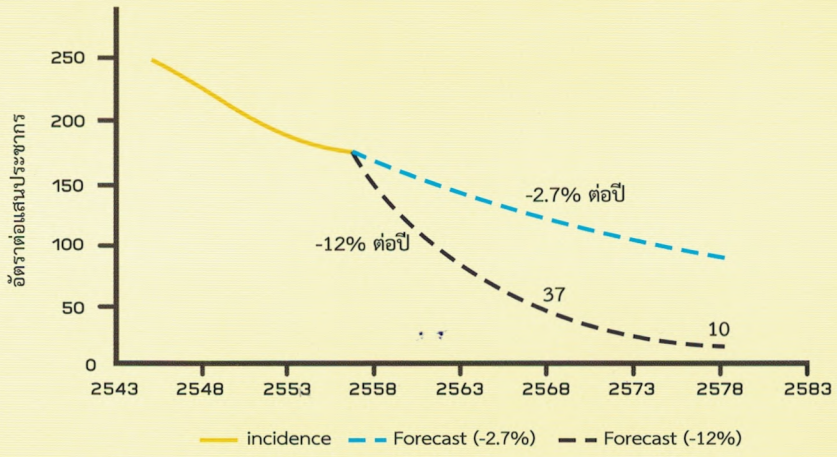
รวมพลัง

รู้เร็ว รักษาหาย ไม่แพร่กระจาย → ยุติ

กระทรวงสาธารณสุข

อัตราอุบัติการณ์วัณโรคในประเทศไทย และการคาดประมาณ

แผนยุทธศาสตร์ วัณโรคระดับชาติ เพื่อการป้องกัน และดูแลรักษาวัณโรค

171
พ.ศ.2557

171
ต่อประชากรแสนคน
ปี พ.ศ. 2557

LOW 12% YEAR

อุบัติการณ์วัณโรค
ลดลง **12.5%** ต่อปี

88
พ.ศ. 2560-2564

88
ต่อประชากรแสนคน
พ.ศ. 2560-2564

ประเทศไทย

ปี พ.ศ. 2558 รายงานผู้ป่วยวัณโรค **66,179 ราย**
เป็นผู้ป่วยวัณโรครายใหม่และกลับเป็นซ้ำ **62,135 ราย**

ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมามีอัตราลดลงของอุบัติการณ์เพียง **ร้อยละ 2.7 ต่อปี** หากจะบรรลุเป้าหมายยุติปัญหาวัณโรค (อุบัติการณ์ 10 ต่อแสนประชากร ในปี 2578) ต้องกำหนดยุทธศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ทันสมัยมาดำเนินการ โดยตั้งเป้าหมายลดอุบัติการณ์ **ร้อยละ 12.5 ต่อปี**

คาดประมาณจำนวนผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ในประเทศ
ปีละ **117,000 ราย** เสียชีวิต **8,400 ราย**
รวมทั้งมีปัญหา**วัณโรคดื้อยา**หลายขนานคาดประมาณ
ปีละ **4,500 ราย**

อัตราอุบัติการณ์วัณโรค ปี พ.ศ. 2558
อาจสูงถึง **172 ต่อประชากรแสนคน**
อัตราตายจากวัณโรค อาจสูงถึง **12 ต่อประชากรแสนคน**

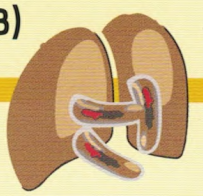
พบอัตราส่วนผู้ป่วยเพศชายมากกว่าเพศหญิง
เท่ากับ **2.3 : 1**

UNITE TO END TB

"รวมพลัง ยุติ วัณโรค"

การร่วมกันทุกภาคส่วน
ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
ดำเนินงานทุกยุทธศาสตร์
ทุกกลยุทธ์ ทุกกิจกรรม เพื่อจะยุติ

เรื่องน่ารู้ของ....วัณโรค (Tuberculosis หรือ TB)

วัณโรค เป็นโรคติดต่อที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย *Mycobacterium* sp.

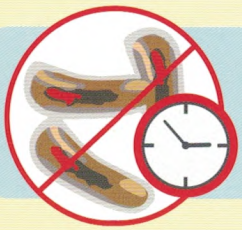
เกิดกับทุกอวัยวะของร่างกาย
ส่วนใหญ่ที่ปอด **ร้อยละ 80**

การแพร่เชื้อเมื่อผู้ป่วย
ไอ จาม พูดดังๆ ตะโกน
หัวเราะ หรือร้องเพลง

เชื้อวัณโรคจากเสมหะ
ที่ปลิวในอากาศโดยไม่ถูกแสงแดด
จะมีชีวิตอยู่ได้นาน **8–10 วัน**

การทำลายเชื้อจากเสมหะที่ดีที่สุดควร**ใช้ความร้อน** เช่น **การเผา**
แสงอาทิตย์จะทำลายเชื้อภายใน 5 นาที และถูกทำลายได้ในน้ำเดือด 2 นาที

อาการวัณโรคปอด

- ไอ ติดต่อกันเกิน 2 สัปดาห์
- ไอแห้งๆ หรือ ไอมีเสมหะ
  หรือ ไอมีเสมหะปนเลือด

- เบื่ออาหาร น้ำหนักลด อ่อนเพลีย
- เจ็บหน้าอก เหนื่อยหอบ

- มีไข้ต่ำๆ ตอนบ่าย หรือ ค่ำ
- เหงื่อออกผิดปกติ ตอนกลางคืน

กลุ่มเสี่ยง

- ผู้สัมผัสใกล้ชิดผู้ป่วยวัณโรค
- ผู้ต้องขังในเรือนจำ
- ผู้อาศัยในชุมชนแออัด

- ผู้ติดเชื้อ เอช ไอ วี
- ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง เช่น เบาหวาน
  โรคปอดอุดกลั้นเรื้อรัง โรคซิลิโคสิส เป็นต้น

- แรงงานข้ามชาติ
- ผู้สูงอายุ
- กลุ่มชาติพันธุ์ตามเขตชายแดน

- พนักงานขับรถโดยสารสาธารณะ
- บุคลากรสาธารณสุข

การรักษา

กินยาตามที่แพทย์สั่งอย่างต่อเนื่อง

การรักษาแบบมีพี่เลี้ยง หรือ DOT

ร่วมกันทำ ป้องกันได้

ผู้ป่วย

- **กินยา**ตามชนิดและขนาดที่แพทย์ให้อย่าง**สม่ำเสมอ**จนครบกำหนด
- หลังกินยาไปสักระยะหนึ่ง อาการไอและอาการทั่วไปจะดีขึ้น **อย่าหยุดกินยาเด็ดขาด**
- ควรงดสิ่งเสพติดทุกชนิด เช่น เหล้า บุหรี่
- สวมหน้ากากอนามัย และเปลี่ยนเป็นประจำ **เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไปสู่ผู้อื่น**
- บ้วนเสมหะลงในภาชนะหรือกระป๋องที่มีฝาปิดมิดชิด
- ไม่เข้าไปในสถานที่ที่มีผู้คนแออัด เพราะอาจนำเชื้อไปแพร่สู่ผู้อื่น หรือ รับเชื้อจากผู้อื่น
- **ในระยะ 2 เดือนแรก**ที่เริ่มการรักษา (ระยะแพร่เชื้อโรค) นอนในห้องที่มีอากาศถ่ายเท และ**นอนแยกห้อง**จากสมาชิกคนอื่นในครอบครัว การรับประทานอาหาร ใช้ถ้วยชาม เสื้อผ้า **ควรแยกล้างหรือซัก** และต้องนำไปตากแดดเพื่อฆ่าเชื้อโรค
- หลังจากนั้น**สามารถทำกิจกรรมร่วมกับคนในครอบครัวตามปกติ** ระยะนี้ต้อง**กินยาอย่างต่อเนื่อง 4 เดือน** ซึ่งการรักษาระยะสั้นสุด 6 เดือน ยาวสุด 1-2 ปี

ประชาชน

- ถ้ามีอาการผิดปกติที่**สงสัยว่าเป็นวัณโรค** เช่น **ไอเรื้อรังนาน 2 สัปดาห์ขึ้นไป** มีไข้ต่ำๆ โดยเฉพาะในตอนบ่ายๆ หรือค่ำๆ เจ็บหน้าอก เหนื่อยหอบ เบื่ออาหาร น้ำหนักลด ให้รีบตรวจรักษาโดยการเอกซเรย์ปอด ตรวจเสมหะ
- **รักษาสุขภาพ**ให้แข็งแรงและ**ออกกำลังกายสม่ำเสมอ** กินอาหารที่มีประโยชน์ครบ 5 หมู่
- **หลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง**ที่ทำให้ติดเชื้อเอชไอวี เช่น การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน เพราะจะทำให้ภูมิคุ้มกันของร่างกายเสื่อมลง **มีโอกาสป่วยเป็นวัณโรค**ได้มาก ต้องได้รับการรักษาก่อนที่โรคจะลุกลามมากขึ้น
- ควรตรวจร่างกายโดยการ**เอกซเรย์ปอด** หรือ**ตรวจเสมหะ (AFB) อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง** ถ้าพบว่าเป็นวัณโรคต้องรับการรักษาก่อนที่โรคจะลุกลาม
- **ในเด็กควรได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค บีซีจี** และผู้ที่ทำทูเบอร์คูลินเทสท์ให้ผลลบ

รับบริการตรวจรักษาวัณโรค และฉีดวัคซีน บี ซี จี

- ศูนย์บริการสาธารณสุขของกรุงเทพมหานคร
- โรงพยาบาลสังกัดกรุงเทพมหานคร
- สถานตรวจโรคปอด กรุงเทพมหานคร
- สมาคมปราบวัณโรคแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
- โรงพยาบาลของรัฐทุกแห่ง

บุคลากรสาธารณสุข

- **เร่งรัดค้นหาผู้ป่วยในกลุ่มเสี่ยง**เป้าหมาย ได้แก่ ผู้สัมผัสผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้ต้องขังในเรือนจำ ผู้ป่วยเบาหวาน ผู้สูงอายุ แรงงานต่างด้าว เพื่อให้การรักษาผู้ป่วยวัณโรคทุกรายหายขาด
- **ดูแลรักษาผู้ป่วยวัณโรค**ตามมาตรฐานให้หายจากโรค และกินยาครบตามกำหนด
- จัดกิจกรรมรณรงค์ในช่วง **"วันวัณโรคสากล" (วันที่ 24 มีนาคมของทุกปี)** เพื่อให้ประชาชนทั่วไปเกิดการรับรู้ ตื่นตัว ตระหนัก และมีความรู้ในการดูแลสุขภาพเพื่อป้องกันวัณโรค

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่
สายด่วนวัณโรค 0-2212-2279 กด 4

สายด่วนกรมควบคุมโรค 1422

ที่ปรึกษา	ธนรักษ์ ผลิพัฒน์ พจมาน ศิริอารยาภรณ์
ผู้เขียน	สำนักวัณโรค กรมควบคุมโรค
กองบรรณาธิการ	เสาวพักตร์ ฮั้นจ้อย สิริลักษณ์ รังษีวงศ์ บริมาศ ศักดิ์ศิริสัมพันธ์ นิยดา ยศวัฒน
ออกแบบ	นัชนันท์ รองเลื่อน
จำนวน	13,000 ฉบับ
จัดทำโดย	สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค อาคาร 4 ชั้น 6 สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข